

Ռ. ԴԱՇՏՈՅԱՆ

ԳԻՐԳ № 3

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

342.8

Դ-19

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍԽՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1929 թ.

342.8

7-19

01 MAR 2010

Պրակտիկայի բոլոր յերկրների, միացե՛ք

Բ. ԴԱՇՏՈՅԱՆ

ԳԻՐԲ № 3

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ
ՎԵՐԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍԽՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԻ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1929 թ.

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ I ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏՎԵՐ № 1139
ԳՐԱՌԵՊԳԼԵՎԱՐ 1626 Բ.
ՏԻՐԱԺ 3500



24261-59

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ՎԵՐՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Խորհուրդները կազմում են Բանվորա-գյուղացիական իշխանության հիմքը: Նրանք աշխատավորների այն կազմակերպություններն են, վորոնց միջոցով բանվորներն ու գյուղացիները, բանվորուհիներն ու գեղջ-կուհիները կառավարում են յերկիրը, պրոլետարական գիկատառուրայի հիմքերն են ամրապնդում, սոցիալիզմն են կառուցում: «Խորհուրդները—ասում է ընկ. Լենինը—աշխատավորների և շահագործվող մասսաների անմիջական կազմակերպություններն են, վորոնք հնարավորություն են տալիս նրանց պետություն կազմակերպելու և այն կառավարելու»:

Խորհուրդների այս կարևոր դերից բխում է նաև այն բացառիկ խոշոր քաղաքական նշանակությունը, վոր ունեն նրանց վերընտրությունները մեր յերկրում:

«Խորհուրդների վերընտրությունները հանգիստնում են կարևոր դպրոց՝ աշխատավորական լայն մասսաների քաղաքական դաստիարակության և նրանց՝ խորհրդային շինարարության մասնակից անելու»—բազմաթիվ անգամներ կրկնվել է մեր կուսակցական և խորհրդային բարձր մարմինների բանաձևերում:

Խորհուրդների վերընտրությունները պետք է ծառայեն վորպես գործնական դպրոց լայն մասսաների քաղաքական դաստիարակության համար: Նրանց միջոցով աշխատավորությունը պետք է մասնակից դառնա պետության քաղաքական-հասարակական կյանքին:

Այս տեսակետից յեռնելով, առաջիկա վերընտրություններին ևս, խորհուրդների աշխուժացման և նրանց ամրացման յոգունգը, վոր վերջին տարիներն առաջադրել են կոմունիստական կուսակցությունը և Խորհրդային իշխանությունը, և վորն անչեղ կիրառում են նրանք կյանքում, լինելու յե ընտրական կամպանիայի հիմնական յոգունգներից մեկը:

Աշխատավորական զանգվածների ակտիվությունն աճում է մեծ արագությամբ: Գյուղացիական մասնա- ները տնտեսապես ամրանալով, զարգացել են նաև կու- տուրապես և քաղաքականապես: Նրանք գիտակցում են իրենց չափազանց մեծ հետամնացությունը և ուղիներ են փորոնում ու ծրագրեր են առաջադրում՝ իրենց դու- թյունը բարելավելու համար:

Գյուղում սրվում է դասակարգային պայքարը: Մյուս կողմից մենք տեսնում ենք ստեղծվել է առաջա- վոր, ակտիվ գյուղացիների մի ամբողջ շարան, վորոնք ձգտում են աշխատելու, կազմակերպվելու, լծվելու պետական-հասարակական գործին:

Մեր առաջ գրված խնդիրներից մեկն է կազմակեր- պել այդ ակտիվությունը և ուղղել այնպիսի հունով, վոր նա ընթանա մեր սոցիալիստական շինարարությա- ն ուղիով, ոգտագործել առաջավոր ակտիվ տարրերին սո- ցիալիստական շինարարության նպատակների համար:

Դրան կարելի չէ հասնել միմիայն այն դեպքում, յեթե մենք կարողանանք աշխատավորական լայն մաս- սաներին մասնակից անել մեր ամենօրյա գործնական բազմաթիվ ու բազմատեսակ աշխատանքներին, մեր յերկրի քաղաքական և տնտեսական կյանքի ամենօր- յային, մեր յերկրի պաշտպանության, արտագրության և գյուղատնտեսության զարգացման աշխատանքներին, կուլտուրական հեղափոխության, դպրոցի, նոր կենցա- ղի, անգրագիտության վերացման և այլ բազմաթիվ հարցերի լուծմանը:

Խորհուրդներն այն կազմակերպություններն են, վորոնք կարող են բանվորի և գյուղացու այդ ակտիվու- թյունը և ինքնագործունեությունը իրենց չուրջը հավա- քել ու կազմակերպել նրանց: Խորհուրդների կառույ- վածքն այնպես է, վոր նրանք լինելով իշխանության մարմիններ, միևնույն ժամանակ պետք է անհրաժեշտ- րեն մասսայական ինքնագործունեության օրգաններ լի- նեն:

Առաջիկա վերնորությունների ընթացքում մեր նպատակն է լինելու ամենայայն չափով ոգտագործել

ընտրական կամպանիան աշխատավորությունը խոր- հուրդների չուրջը կազմակերպելու, հետաքրքրելու լայն մասսաներին խորհուրդների աշխատանքներով, ամենա- լայն չափով մասնակից անելու նրանց ընտրություննե- րին և բացատրելու նրանց այն խոշոր նշանակությունը վոր ունեն ընտրությունները մեր սոցիալիստական շի- նարարության համար: Մենք պետք է լիովին ոգտագոր- ծենք ընտրական կամպանիան մասսաների քաղաքական դաստիարակության համար:

Անցյալ ընտրությունների ժամանակ մենք անպայ- ման ունեցել ենք մասսաների ակտիվացման աճում. ա- ճում վոր՛չ միայն նրանց թվական, քանակական աճման մտքով, այլ և վորակի տեսակետից: Խորհուրդների գործունեությա- ն քննադատություն, նակազների ընդու- նելություն, սուր դասակարգային պայքար, տեղական հրատապ հարցերի առաջադրում և այլն—անշուշտ տե- ղի յեն ունեցել:

Մյուս կողմից մեր գյուղխորհուրդները նույնպես անպայման աճել են. անվիճելի յե, վոր նրանք հետզհե- տե դառնում են իրենց չրջանի հասարակական-տնտեսու- կան-կուլտուրական կյանքի կենտրոնը: Մեր պարբերա- կան հետազոտություններն և մեր մամուլը այդ են ա- սում: Բավական է հարևանցիորեն աչքի անցկացնել հարցերի այն ցուցակը, վոր մեր խորհուրդները քննում են, համոզվելու համար, վոր այդ այդպես է:

Սակայն մեզ բոլորիս հայանի յե, վոր թե՛ ընտրու- թյունների ասպարիզում և թե խորհուրդների գործու- նեությունից մեջ մենք չափազանց խոշոր բացեր ունենք, վոր պետք է աշխատենք ուղղել առաջիկա ընտրական կամպանիայի և հետագա աշխատանքների ընթացքում:

ԸՆՏՐՈՂՆԵՐԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Մեր պաշտոնական տվյալների համաձայն, անցյալ ընտրություններին ազգաբնակչության մասնակցու- թյունն արտահայտվել է քաղաքում—56,1 տոկոսով և գյուղում—46,58 տոկոսով: Համամիութենական տրվ-

յալների հետ համեմատած, մեր մասնակցութեան միջին տոկոսը հետ է մնում՝ քաղաքում—3 տոկոսով, դյու-
ղում—1,42 տոկոսով:

Համեմատած նախանցյալ 1926 թվի ընտրութեան-
ների հետ մենք ունենք զգալի աճում քաղաքներում,
փոքրեղ 1926 թվին ընտրութեաններին մասնակցել են
ընտրողների միայն 44,5 տոկոսը: 1927 թվին աճումը
հավասար է 11,6 տոկոսի: Գյուղի մասնակցութեանը
թե 1926 և թե 1927 թվեցին համարյա միևնույն է մնա-
ցել:

Ընդհանուր ազգայնակցութեան (քաղաքի և գյուղի
ընտրողների) մասնակցութեանն ընտրութեաններին
1927 թվին արտահայտվել է 47 տոկոսով: Սա ի հարկե
բավարար տոկոս չէ:

Մեր նպատակն է ամբողջ աշխատավորութեանը 100
տոկոսով մասնակցից անել խորհուրդների ընտրութեան-
ներին: Այս տարի պետք է ամեն ջանք թափել, փոքրագույն
ընտրողների ճնշող մեծամասնութեանը մասնակցի թե՛
հաշվետու ժողովներին և թե՛ անմիջապես ընտրութեան-
ներին: Առանձին աշխատանք պետք է տարվի գլխավո-
րապես կանանց ավելի թվով մասնակցից անելու ընտրու-
թեաններին, չմոռանալով, իհարկե, նաև տղամարդ-
կանց հետամնաց տարրերին նույնպես առաջ քաշել:

Այս տարվա ընտրութեաններին մեր նշանաբանը
պետք է լինի՝

ա) արտադրության մեջ աշխատող բոլոր բանվոր-
ների և բանվորուհիների 100 տոկոսային մասնակցու-
թյունն ընտրութեաններին:

բ) գյուղական վայրերի բնտրողների մեծա-
մասնության մասնակցութեանն ընտրութեաններին:

ԿԱՆԱՆՑ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կանանց մասնակցութեանն ընտրութեաններին քա-
ղաքներում բավական բարձր է, նա հասնում է 40 տոկո-
սի: Գեղջկուհու մասնակցութեանը, սակայն, դեռ բա-
վական անմիջապես է: Նա հասնում է միայն 16 տոկոսի:

Այս տեսակետից մենք բավական հետ ենք մնացել խոր-
հրդային մյուս հանրապետութեաններին:

Ռուսաստանում գեղջկուհու մասնակցութեանը	
հասնում է	29,9 տոկոսի
Բելոռուսիայում	26,7 »
Ադրբեջանում	36,0 »
Վրաստանում	37,7 »

Յեթե կանանց մասնակցութեան միջին տոկոսը հան-
րապետական չափով հասնում է 16-ի, ապա պատկերն
անմիջապես է առանձին գավառներում: Հետաքրքիր է
գիտել այդ ըստ գավառների.

Յերեանի գավառում հավասար է	13,69 տոկոսի
Լենինականի »	9,48 »
Եջմիածնի »	6,02 »
Լոռու-Փամբակի »	13,74 »
Դիլիջանի »	31,19 »
Նոր-Բաջազետի »	14,31 »
Դարալագյազի »	18,09 »
Ջանգեզուրի »	35,43 »
Մեղրիի »	46,72 »

Մեղրին, Դիլիջանը և Ջանգեզուրն են, վոր գրու-
թեանը փրկում են: Մնացած գավառները չափազանց
հետ են մնում, մանավանդ Եջմիածինը: Այս տեսակե-
տից մեր նշանաբանը պետք է լինի՝ ինչ էլ վոր լինի,
բարձրացնել կանանց ակտիվության աստիճանը: Այս
նպատակով կին կազմակերպչուհիների, պատգամավո-
րական ժողովների և չքավորական խորհրդակցու-
թեանների առանձին հոգատարութեան առարկան պետք
է դարձնել կանանց մասնակցութեան հարցը:

ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Ինչ վերաբերում է խորհուրդների աշխատանքներին—
այստեղ նույնպես շատ բացեր ունենք: Մեզ մոտ գեոհս
չատ և շատ է խորհուրդների պատսիվ անդամների թիվը,
սեկցիաները դեռ լիովին չեն գիտակցել իրենց պարտա-

կանություններն ու անելիքները, նրանց մեջ դեռ բա-
վարար չափով ներգրաված չեն լայն աշխատավորական
մասսաները, խորհուրդներն ազատ չեն քաջաշուկից և
բյուրոկրատիզմից և այլն: Խորհուրդների աշխուժաց-
ման աշխատանքը տեական և համառ աշխատանք և
մենք ամենամեծ չափով պետք է ոգտագործենք առա-
ջիկա ընտրական կամպանիան այդ նպատակով:

Հաշվետու և ընտրական ժողովներին զբաղելով
մաքսիմալ չափով մեծ քանակությամբ ընտրողների,
մանավանդ կանանց, հնարավորություն տալով նրանց
իրապես մասնակցելու խորհուրդների աշխատանքների
քննությանը, ներգրավելով նրանց դեպի խորհուրդ-
ների աշխատանքները՝ սեկցիաների միջոցով, հնարա-
վորություն տալով նրանց ազատ և անբռնադատ կերպով
մասնակցելու խորհուրդների անգամների թեկնածու-
ների ընտրությանը, հնարավորություն տալով գյուղ-
խորհուրդների մեջ ընտրելու գործունյա և Խորհրդային
իշխանությանը նվիրված աշխատավորների, մենք
զարկ կտանք խորհուրդների աշխուժացմանը և աշխա-
տավորների քաղաքական դաստիարակությանը:

ԻՆՔՆԱՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհուրդների աշխուժացման հարցի հետ սերտ-
րեն կապված է և ինքնաքննադատության հարցը, վորի
լողունգը կիրառվում է կյանքում ներկայումս կոմկու-
սակցության կողմից:

Լուրջ, առողջ և գործնական քննադատությունը մե-
ծապես կոզնի մեզ խորհուրդների աշխուժացման և սո-
ցիալիստական մեր շինարարության գործում:

Մեր բոլոր պակասություններն աշխատանքների բու-
յր ասպարեզներում պետք է իրենց արտահայտությունը
դանեն ընտրական կամպանիայի մեջ. լայն քննադա-
տությունը մեծապես կոզնի մեզ շտկելու մեր պակաս
կողմերը, վերացնելու մեր միջից քաջաշուկն ու բյուրո-
կրատիզմը, հեղափոխական որինականության խախտ-
ման դեպքերը, վորոնք դեռ մեզ մոտ բավական չատ են:

Առաջիկա ընտրական կամպանիայի միջոցին պետք է
հասկացնել բոլոր աշխատավորներին, վոր այդ բացերը
կարելի չէ վերացնել միայն և միայն նրանց բոլորի աղ-
տիվ մասնակցությամբ: Հազարավոր ու տասնյակ հազա-
րավոր ընտրողների քննադատությամբ և մասնակցու-
թյամբ մենք հնարավորություն կունենանք վերացնել մեր
բոլոր թերությունները և մաքրել խորհրդային ապարատն
անհարազատ տարրերից: Մենք դեռ ունենք այն պակա-
սությունը, վոր քննադատությունը մեզ դուր չի գա-
լիս, սակայն պետք է դիտակցել, վոր մեր աշխատանք-
ների հաջողության համար այդ քննադատությունն ան-
հրաժեշտ է: Կլինեն, անշուշտ դեպքեր, յերբ զանազան
անհարազատ տարրեր, կուլակները և նրանց ազդեցու-
թյան տակ ընկածները կաշխատեն ոգտագործել ինքնա-
քննադատության լողունգն իրենց հակահեղափոխական
նպատակների համար: Պետք է տարբերել առողջ քննա-
դատությունը հիվանդ, չարամիտ քննադատությունից
և անմիջապես մերկացնել չարամիտ քննադատներին ու
նրանց կեղտոտ միտումները:

ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

Մասսաների քաղաքական դաստիարակության տե-
սակետից յերկրորդ հիմնական լոգունգը, վոր մենք
աչքաթող չպետք է անենք, դա դասակարգային պայ-
քարն է:

Մեր տնտեսական ամրացման հետ միասին բար-
ձրացել է նաև ազդարնակության բոլոր խավերի քա-
ղաքական ակտիվությունը:

Դեռ անցյալ 1927 թվականի ընտրությունների մի-
ջոցին մենք ականատես եյինք դրան:

Առաջիկա ընտրությունները պետք է սպասել, վոր
ընթանալու չեն դասակարգային պայքարի ավելի սրված
պայմաններում: Անցյալ ընտրությունների ժամանակ
նկատելի չէր հակախորհրդային տարրերի աշխուժա-

ցում: Մեզ հայտնի յեն դեպքեր, յերբ գյուղի կուլակա-
յին տարրերը չքավորներին և միջակներին իրենց ազ-
դեցությանը յենթարկելու համար դիմում եյին զանա-
զան միջոցների. հյուրասիրության, վարկավորման,
համոզելու, խնամիությունների, պրովոկացիաների և
այլն նման միջոցներով նրանք աշխատում եյին ներս սո-
ղոսկել խորհուրդները: Քանի վոր ներկա վերընտրու-
թյունները, կասկածից դուրս և, ընթանալու յեն դա-
սակարգային ավելի սուր պայքարի միջոցներով, նը-
րանք ինչ ասել կուզի, իրենց այդ միջոցներն ավելի
լայն չափով գործադրելու յեն և առաջիկայում: Պետք
է աչալուրջ լինել: Կուլակների ակտիվությանը պետք է
հակադրել չքավորների և բաւորակների կազմակերպ-
ված ուժերը: Պետք է ամեն կերպ ամրացնել նրանց դա-
շինքը միջակ գյուղացիության հետ: Պետք է աշխատել
ապահովել չքավորների, բաւորակների և միջակների
մասնակցությունը խորհուրդներում և սրանց միացյալ
կազմակերպված ուժը հակադրել կուլակային տար-
րերին, նրանց կատարելապես չեզոքացնելով: Այստեղ և,
վոր մենք պետք է ցուցադրենք մեր կազմակերպչական
շնորհքը:

Այս տեսակետից պետք է վերացնենք այն պակա-
սությունները, վոր ունեցել ենք անցյալում:

Ի՞նչ պակասություններ են նկատվել անցյալում:

Շատ տեղերում չքավորությունը չունենալով ան-
հրաժեշտ ղեկավարություն, թույլ է մասնակցել ըն-
տրություններին և լիովին չի գիտակցել իր դասակար-
գային շահերը:

Չունենալով ճիշտ ղեկավարություն, չքավորու-
թյունը յերբեմն չի կարողացել իր կողմը գրավել միջա-
կին, իսկ յերբեմն ել ուղղակի իրենից հեռ է մղել նրան:
Որինակ չքավորական ժողովներին թույլ չեն տվել մաս-
նակցելու ակտիվ միջակին:

Խորհուրդների թեկնածուական ցուցակները նախո-
րոք չեն համաձայնեցվել չքավորների ու միջակների
հետ:

Յերբեմն թեկնածուական ցուցակները կազմել են
բացառապես չքավորներից, իսկ վորոշ տեղերում ել թե-
յեվ մտքել են միջակների, բայց շատ քիչ տոկոսով:
Ապագա ցուցակները կազմելիս պետք է աշխատել մի-
ջակների համապատասխան տոկոսն ապահովել: Մի-
ջակներին յերբեմն ել հետ են մղել նաև սխալ ձայնա-
գրկության պատճառով: Առաջիկա ընտրական կամ-
պանիայում պետք է խուսափել այդ սխալներից: Տեղա-
կան կուսակցական և խորհրդային կազմակերպու-
թյունները պետք է ուժեղացնեն իրենց ղեկավարու-
թյունը կազմակերպելու չքավորներին ու բաւորակնե-
րին, ուժեղացնելու նրանց դաշինքը միջակի հետ և ընտ-
րական պայքարում առաջ բերելու նրանց վորպես
միասնական կազմակերպված ուժ:

Այս նպատակով պետք է ընտրական կամպանիայի
զանազան շրջաններում անպայման բոլոր հարցերը մի-
շակել չքավորական խորհրդակցություններում և խոր-
բակներում:

Առանձին ուշադրություն պետք է դարձնել բաւ-
որակների մեջ տարվող աշխատանքների վրա: Անցյալնե-
րում նկատվել է բաւորակների թույլ մասնակցությունը
թե՛ ընտրություններին և թե՛ խորհուրդների աշխատանք-
ներին: Պետք է հաշվի առնել նրանց աշխատանքի ա-
ռանձնահատուկ պայմանները. տնտեսական կախումք
տերերից, գյուղերից հեռու գտնվելը, բաւորակների
ընդհանուր հետամնացությունը և այլն: Անցյալ ընտ-
րություններից հայտնի յեն դեպքեր, յերբ ընտրու-
թյունների որր տերերը գիտամբ իրենց բաւորակներին
ուղարկել են գյուղից դուրս աշխատանքի, վորպեսզի
նրանք հնարավորություն չունենան մասնակցելու ընտ-
րություններին: Գյուղանտառն այստեղ խոչոր պար-
տականություններ ունի: Անցյալ ընտրություններին նրա
մասնակցությունը թույլ է յեղել: Նա պետք է ցուցադրի
ավելի կազմակերպչական աշխատանք և ձեռք առնի բո-
լոր միջոցները, վորպեսզի բաւորակները բոլորը մաս-
նակցեն հաշվետու և ընտրական ժողովներին: Ահհրա-

ժեշտ և նաև խորհուրդների կազմում ապահովել բա-
րակների տոկոսը:

Հիմնական նշանաբանը՝ ա) կազմակերպել չֆավոր-
ներին և բարակներին, ամբացնել նրանց դաշինքը մի-
ջակի հետ և սրանց գերիշխանությունն ապահովել խոր-
հուրդներում, բ) չեզոքացնել ու հեռացնել կուլակին և
հակախորհրդային տարրերին խորհուրդներից:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԿԱՄՊԱՆԻԱՅԻ ԿԱՐԳԸ

Հ.Ս.Խ.Հ. Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի Նա-
խագահության վորոշմամբ ընտրական կամպանիան բա-
ժանվում է 3 շրջանների:

ա) Նախապատրաստական շրջան, վոր տեւելու յե
գեկտեմբերի 1-ից մինչև 31-ը: Այս շրջանում ընտրա-
կան հանձնաժողովները ստանալով խորհուրդներից ընտ-
րական իրավունք ունեցողների և ընտրական իրա-
վունքներից զրկվածների ցուցակները, փաստացի կեր-
պով ստուգում, լրացնում և վերջնականապես հաստա-
տում են: Կազմում են իրենց աշխատանքի ծրագիրը, նը-
շանակում են հաշվետու և ընտրական ժողովների օրերը,
միջոցներ են ձեռք առնում ապահովելու ժողովները
համապատասխան շենքերով և մասսայականացնելու
ընտրական հրահանգը,

բ) Հաշվետու շրջան, յերբ խորհուրդներն ու նրանց
գործադիր կոմիտեները հաշվետու յեն լինում իրենց
ընտրողների առաջ: Այս շրջանն ընդգրկելու յե ամբողջ
հունվար ամիսը, և

գ) Ընտրական շրջան, յերբ կայանալու յեն խոր-
հուրդների ընտրությունները, ընդգրկելու յե փետրվար
ամիսը:

Մարտի 1-ից մինչև 20-ը տեղի յեն ունենալու խոր-
հուրդների գալառակային և գալառային համագու-
մորները, այն հաշվով, վոր մարտի 20-ին այդ բոլորը
վերջացած լինեն:

ՆԱԽԵՏՈՒ ԿԱՄՊԱՆԻԱ, ՆԱԿԱԶ

Խորհրդային իշխանության հիմքը կազմում է պե-
տական ապարատի կապը ընտրողների հետ: Խորհուրդ-
ները պատասխանատու և հաշվետու յեն ընտրողների ա-
ռաջ: Աշխատավորական լայն մասսաները պետք է հը-
նարավորություն և միջոց ունենան քաղաքականապես
ազդելու իրենց ընտրյալների, տվյալ դեպքում խոր-
հուրդների վրա: Խորհուրդների հաշվետվությունը և
նախագներն այդ միջոցներից են:

Առհասարակ պետք է մի անդամ ընդմիջտ հրաժար-
վել գյուղում վարչական, հրամայելու ձեով մասսայա-
կան աշխատանք տանելուց: Առաջիկա ընտրությունների
միջոցին պետք է աշխատել լիովին իրականացնել խոր-
հրդային դեմոկրատիայի սկզբունքները: Այդ կարելի
յե անել միայն բարձրացնելով աշխատավորների ակտի-
վությունը, ապահովելով բանվորների, չքավորների և
բարակների մասնակցությունը քաղաքի և գյուղի հաշ-
վետու ժողովներում: Հաշվետու և ընտրական ժողով-
ներն առհասարակ այնպես պետք է տանել, վոր ընտրողն
զգա, թե ինքն իրավադոր անդամ է խորհրդային հասա-
րակության և վոչ թե լոկ մատ բարձրացնող մի մեքենա:
Պետք է բարձրացնել ընտրողի հեղինակությունը:

Հաշվետու կամպանիայի ընթացքում հիմնական մո-
մենտները պետք է լինեն՝

ա) հաշվետու ժողովներին մասնակից անել ըստ հը-
նարավորության ընտրողների ճնշող մեծամասնու-
թյան:

բ) ընտրողների առաջ դնել ընդհանուր և տեղական
բոլոր հարցերը:

գ) ապահովել ամենալայն ինքնաքննադատության
հնարավորությունները:

Մեր իրականությունը հարուստ է բազմաթիվ հար-
ցերով, վորոնք հուզում են բնակչությանը: Բնակարա-
նային շինարարության, քաղաքի և գյուղերի բարեկար-
գության հարցեր, ճանապարհների շինարարություն,
դպրոցներ ու լիկկայաններ, առողջապահություն, հացի

մատակարարում, պետապարատի աշխատակազմի լուծումներ, կոլլեկտիվ տնտեսութուններ, ջրառգտագործում, անասունների և ցանքսերի ապահովագրութուն, հարկային քաղաքականութուն, կոոպերացիա և այլն և այլն: Այս բոլոր հարցերն առանց քաջակամ պետք է իրենց արտահայտութունը գտնեն հաշվետու ժողովներում, պետք է այդ բոլորը դարձնել ընդհանուր սեփականութուն, լսել ընտրողների կարծիքը, հարկավոր և ճշգրիտ բացատրութունները տալ ու այդպիսով տեղական հարցերը կապելով մեր ընդհանուր քաղաքականության հետ, քաղաքականապես կրթել, դաստիարակել մասնակցին և նրանց ոգնությամբ վերացնել պակաս կողմերն ու թերութունները:

Պետք է պարտադրել բոլոր պետական և հասարակական կազմակերպութունների ներկայացուցիչներին ներկա գտնվել հաշվետու ժողովներին և այնտեղ հարկավոր սպառիչ բացատրութուններ տալ բոլոր արժարժանի հարցերի առիթով:

Խոշոր և նաև նախագների նշանակութունը: Նախագները նույնպես ընտրողների և ընտրված մարմինների միջև կապ հաստատելու միջոցներից մեկն են: Նախագի միջոցով ընտրողների ընդհանուր ժողովը իր կամքն է թելադրում ընտրվածներին, ներկա գեպքում խորհրդին, վորը պետք է հանդիսանա իրեն ընտրողների կողմից կամքի արտահայտիչն և կյանքի մեջ կիրարկողը: Անցյալ ընտրութունների ժամանակ շատ տեղերում նախագները կազմվել են մեքենայորեն, իրենց մեջ պարունակել են շատ խոշոր հարցեր, վորոնց իրադրծումը վեր է յեղել խորհրդի ուժերից: Նախագի մեջ իրենց արտահայտութունը պետք է գտնեն տվյալ վայրի առաջիկա մեկ-յերկու տարվա աշխատանքի և շինարարության ծրագրերը, իրական հնարավորութունների սահմաններում: Այս պատճառով էլ նախագի մեջ չպետք է մտցնել այնպիսի հարցեր, վորոնք իրագործելի չեն: Ավելի լավ է քիչ գրել և բոլորը կատարել, քան շատ բան խոստանալ և քիչ կատարել: Նախագների մեջ պետք է արտահայտվեն տեղական անմիջական կարիքներն ու պահանջները,

ներք, վորպեսզի ընտրողները հնարավորություն ունենան ստուգելու, թե վոր չափով են իրագործվել նրանք: Պյուղի ինտելիգենցիան, ուսուցիչը, բժիշկը, գյուղատնտեսը պետք է մասնակցեն նախագների կազմելուն: Նախագը կազմելիս պետք է հաշվի առնել հաշվետու ժողովում տեղի ունեցած մտքերի փոխանակութունը ընտրողների և մանավանդ չքավորական խորհրդակցություններ լսողներին առաջարկութունները:

ԱՌԱՆՁԻՆ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Խորհրդային դեմոկրատիայի սկզբունքներից մեկն էլ պատգամավորների պատասխանատվությունն է իր ընտրողների առաջ: Հաշվետու կամպանիայի ընթացքում պետք է աշխատել, վորպեսզի առանձին պատգամավորները ըստ հնարավորության հաշիվ տան ընտրողներին իրենց տարած աշխատանքների մասին: Որինակ՝ խորհրդի կին անդամները զեկուցում են գյուղի կանանց ընդհանուր կամ պատգամավորական ժողովներում, խոշոր գյուղերում, վորտեղ հաշվետու ժողովները գումարվում են թաղային սիստեմով, գյուղի գանազան թաղերում զեկուցում են խորհրդի գանազան անդամները, խորհրդի կոմյերիտական անդամը զեկուցում է իրեն կազմակերպության ընդհանուր ժողովում և այլն: Ընտրողներն այդպիսով հնարավորություն կունենան ստուգելու իրենց ընտրյալի գործունեությունը և անհրաժեշտ ցուցմունքները տալու:

ՎԵՐՍՏՈՒԳԻՉ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Հաշվետու ժողովներում խորհուրդների զեկուցման հետ զուգընթաց լավելու յեն նաև վերստուգիչ հանձնաժողովների զեկուցումները: Սրանք հասարակական կոնտրոլի օրգաններ են և պետք է հասարակությանը իրազեկ պահեն տվյալ խորհրդի կամ գործադիր կոմիտեի ֆինանսատնտեսական գործունեության մասին: Առհասարակ վերստուգիչ հանձնաժողովների գործունեությունն ընդհանուր առմամբ թույլ է, բայց վաղուց արդեն ժամանակ է, վոր նրանք իրենց աշխատանքի ան-

հրաժեշտությունն ըմբռնեն: Գյուղում կատարվում է ինքնահարկում, գանձվում են Պետապի տոկոսները, հաբկեր և այլն: Գավառակային գործադիր կոմիտեներն ունեն բյուջեներ: Վերստուգիչ հանձնաժողովները պետք է պարբերաբար քննության յենթարկեն թե ինչպես են կազմված ինքնահարկման ցուցակները, ինչպես են գանձվում և պահվում գումարները, վորքան նպատակահարմար և ճիշտ են ծախսվում գանձված գումարները, վորքան ճիշտ են ծախսվում բյուջեներով հատկացված գումարները, վորքան գյուղատնտեսական հարկ և գանձված, վորքան ճիշտ է յեղել դատակարգային մոտեցումը պետական հարկերի և ինքնահարկման գումարներին գանձման գործում, քանի տնտեսություն են ազատված հարկից և ինչպիսի տնտեսություններն են ազատված և այլն, և այլն: Այս և նման բոլոր հարցերը հետաքրքրում են ընտրողներին, այդպիսով նրանք կկապվեն խորհուրդների հետ:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

Հաշվետու կամպանիային հաջորդելու յեն ընտրությունները, վորոնց համար կենսագործկոմի նախադատությունը նշանակել է փետրվար ամիսը:

Ընտրական հանձնաժողովները նախորոք պետք է պատրաստեն բոլոր պայմանները, վորպեսզի ընտրություններին մասնակցի ամբողջ աշխատավորությունը: Իր ժամանակին նրանք պետք է մտածեն չենքերի, վառելիքի և լուսավորության մասին, խոշոր գյուղերը պետք է բաժանվեն թաղամասերի, պետք է նշանակվեն ընտրությունների համար հարմար օրեր, յերբ գյուղի բնակչությունը գյուղից բացակա չէ: Ընտրություններին պետք է աշխատել տոնական բնույթ տալ, կազմակերպել փոքրիկ ցուցահանդեսներ, ներկայացումներ, յերեկույթներ, վորտեղ բացատրել ընտրությունների նշանակությունը և այդպիսով հասարակության ամբողջ ուշադրությունը կենտրոնացնել ընտրությունների շուրջը: Հարկավոր է աշխատել ստեղծելու արտակարգ մրթնությունը, վորպեսզի ընտրողները գիտակցեն ընտրու-

թյունների կարևորությունը և ընտրական ժողովը տարբերեն սովորական հասարակական ժողովներից: Ընտրական հանձնաժողովները պետք է ձեռք առնեն բոլոր միջոցները, վորպեսզի բոլոր ընտրողները ժամանակին (ընտրության օրից գոնե 5 օր առաջ) ստանան իրենց ծանուցագրերը: Ծանուցագրերի բաժանման համար բացի գյուղական կատարածությունից պետք է ոգտագործել դպրոցի մեծահասակ աշակերտներին և պիոներներին: Այս վերջիններն պետք է ոգտագործել մանավանդ կանանց ծանուցագրերը բաժանելիս: Շատ անգամ կնոջ ծանուցագիրը հանձնում են նրա ամուսնուն, հորը կամ յեղբորը, իսկ այս վերջինները մոռանում են հանձնել կամ շատ անգամ ել դիտմամբ չեն հանձնում: Այնինչ յերիտասարդ աշակերտներն և աշակերտուհիները հաջողությամբ կհանձնեն անմիջապես տերերին:

Կանանց և տղամարդկանց ժողովները պետք է միասին գումարվեն, բայց բացառիկ դեպքերում, այնտեղ, վորտեղ տեղական կենցաղային պայմանները թույլ չեն տալիս այդ անելու, կարելի յե և առանձին ժողովներ գումարել:

Ընտրություններից առաջ պետք է մտածել խորհուրդների անդամների թեկնածուների ցուցակը կազմելու մասին: Զբալորական խորհրդակցությունները, կանանց պատգամավորական ժողովները, կուսակցական, կոմյերիտական և այլ հասարակական կազմակերպությունները գյուղի ակտիվի հետ միասին նախորոք պետք է համաձայնեցնեն այդ ցուցակները և իրենց անունից առաջարկեն ընտրական ժողովին: Ընտրական հրահանգը թույլատրում է հասարակական կազմակերպություններին թեկնածուների ցուցակները նախորոք, ընտրություններից մի քանի օր առաջ հայտարարել, վորպեսզի ընտրողները հնարավորություն ունենան ծանոթանալու նրանց հետ: Այս ձևը անցյալ ընտրություններին մի քանի տեղերում կիրառվել է և հաջող հետևանք է տվել, ուրիշ մի քանի տեղերում ել բացասական հետեվանքներ է տվել այն մտքով, վոր գյուղացիներն ասել են, թե «իրենք արդեն ընտրել են, մենք ել ինչացու յենք»: Գյուղացիների այսպիսի վերաբերմունքը բացատրվում



24.06.59

ե նրանով, նախ՝ վոր չի տարվել բացատրական աշխատանք, այն մտքով, վոր այդ ձևով կազմված նախնական ցուցակները վերջնական չեն, այլ նպատակ ունեն ոգնելու հենց իրենց ընտրողներին՝ մտածելու և քննելու, վորպեսզի խորհրդի մեջ ընտրվեն աշխատավորութեան շահերը պաշտպանող և նրա վստահութիւնը վայելող քաղաքացիներ և յերկրորդ՝ բացատրվում է նրանով, վոր անցյալ ընտրութիւններին վորոշ տեղերում նախնական թեկնածուական ցուցակները կազմելուց հետո ընտրական ժողովների ղեկավարները աշխատել են անպայման ամբողջ ցուցակն առանց փոփոխութեան մեքենայորեն անցկացնել, թույլ չտալով վորեւէ քննադատական խոսք թեկնածուների հասցեյին կամ վորեւէ փոփոխութիւն ցուցակի մեջ: Սա խախտումն է ընտրական հրահանգի, խախտումն է կուսակցութեան և Խորհրդային իշխանութեան քաղաքականութեան և խորհրդային գեմոկրատիայի: Ընտրական ժողովին պետք է թույլ տալ ազատ և անկաշկանդ կերպով քննադատել յուրաքանչյուր թեկնածուին: Միայն այդ ձևով ձայների մեծամասնութիւնը ստացած թեկնածուն կունենա հեղինակութիւն և կվայելի բնակչութեան վստահութիւնը: Այստեղ եւ կազմակերպչական շնորհք ե պահանջվում: Պետք է հասկացնել ընտրողներին և փաստերով համոզել, վոր այս կամ այն թեկնածուն նրանց շահերը կպաշտպանի, համոզելով և վոչ հրամայելով կամ ճնշում գործ դնելով ընտրողների վրա:

ՊԵՏԱԿԱՆ ՅԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ՄԱՍՈՒԼԻ ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ

Անցյալի մեր թերութիւններից մեկն էլ մեր պետական, պրոֆեսիոնալ և հասարակական կազմակերպութիւնների թույլ մասնակցութիւնն է ընտրութիւններին: Այս տարի նրանք բոլորը խոշոր չափով պետք է մասնակցեն, մանավանդ խորհուրդների հաշվետու շրջանում: Մեր կենտրոնական ժողովրդական կոմիտաբիատները պետք է հրատարակեն իրենց հանրամատչելի հաշվետվութիւնները, պրակատների և գրքույկների

ձևով, նրանց գավառական մարմիններն իրենց ներկայացուցիչներին պետք է գործուղեն գյուղերը հաշվետու ժողովներին ներկա գտնվելու և հարկավոր բացատրութիւնները տալու համար: Խոշոր գյուղերում պետք է լավ են գավառակային, յերբեմն նույնիսկ գավառային գործկոմների ղեկուցումները, գավառական համագումարներում կառավարութեան ղեկուցումը: Երջաններում պետք է գումարվեն գյուղացիական լայն խորհրդակցութիւններ, վորտեղ լավ են զանազան ղեկուցումներ՝ տվյալ վայրի համար խոշոր հետաքրքրութիւն ունեցող հարցերի մասին: Գյուղատնտեսական և սպառողական կոոպերացիաների կենտրոնները, բացի իրենց ապագիւր համառոտ հաշվետվութիւններից, պետք է ղեկուցումներ տան իրենց գործունեութեան մասին գյուղացիական խորհրդակցութիւններում, գործուղեն իրենց ներկայացուցիչներին շրջանները ղեկուցելու իրենց աշխատանքների և հետագա հեռանկարների մասին: Նույնը և ՓՈԿ-ի կենտրոնական վարչութիւնը, պրոֆմիութենական կազմակերպութիւնները, «Կորչի Անդրադիտութիւնը» ընկերութեան կենտրոնահոլդը, ՄՈՊՐ-ը և մյուս հասարակական կազմակերպութիւնները: Մեկ խոսքով ընտրական կամպանիան բոլոր մեր կազմակերպութիւնները պետք է ոգտագործեն խորհրդային հասարակութեան ամբողջ ուշադրութիւնը կենտրոնացնելու նրան հուղող բոլոր հարցերի շուրջը:

Նախապատրաստական և հաշվետու շրջանում բոլոր խրճիթ-ընթերցարանները, կարմիր անկյուններն և ակումբները, ինչպես և դպրոցները պետք է պարբերաբար զբաղվեն ընտրական հրահանգը պարզաբանելու ու մասնաշաղկապները գործով:

Հասկանալի չէ, վոր ընտրութիւնների միջոցին խոշոր դեր ունի կատարելու մեր մամուլը: Պարբերական և պատի թերթերը շարունակաբար պետք է զբաղվեն ընտրութիւնների հարցերով: Բան և գյուղթղթակիցները պետք է մաքսիմալ ուշադրութիւն դարձնեն այս բանի վրա: Ընտրական հանձնաժողովների անգործունեու-

Թյունը կամ սխալ քայլերը, դասակարգային պայքարի արտահայտությունները, կուլակի վտանգություններն ու մեքենայությունները, չքավորական խորհրդակցությունները մեթոդներն ու արդյունքները և նման բազմաթիվ հարցեր պետք է ժամանակին արտահայտություն գտնեն մամուլի եջերում, վորպեսզի հնարավոր լինի սխալներն իր ժամանակին ուղղել և հարկավոր ղեկավարությունը ցույց տալ:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓՈՔՐԱՍԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԵՋ

Անցյալ ընտրական կամպանիաների ընթացքում աշխատանքը թույլ է ընթացել ազգային փոքրամասնությունների մեջ: Դրա գլխավոր պատճառը համապատասխան աշխատողների և գրականություն բացակայությունն է յեղել: Այս կողմից մենք այս տարի ավելի բարեհաջող պայմանների մեջ ենք: Նախ աշխատող թուրք ընկերների թիվն այժմ անհամեմատ ավելի չատ է, քան սրանից յերկու տարի առաջ: Մենք բավական յերիտասարդ ուժեր ստացել ենք խորհրդային և կուսակցական դպրոցներից: Դրականություն տեսակետից նույնպես վատ չէ. մեր տպարանն այժմ ունի թրքական տառեր: Ընտրական հրահանգը, հաշվետվությունների բոլոր ձևերը, ընտրական ծանուցագրերը և մյուս բլանկները մենք հնարավորություն ենք ունեցել տպագրելու յերեք լեզուներով: Ընտրական կենտրոնական Հանձնաժողովը վորոշում ունի յայն չափով ոգտագործելու թուրքերեն «Ձանգի» թերթն՝ ընտրական որենքների պարզաբանման և ընտրական կամպանիայի հարցերի մաստայականացման նպատակով: Ղեկավար քնույթ կրող հրահանգները կենտրոնում տպագրվում են մեքենայի վրա ուսերեն լեզվով և ուղարկվում ուսական գյուղերին: Մնում է վոր տեղերն աշխատանքի այս չափազանց կարևոր կողմի վրա հատուկ ուշադրություն դարձնեն և ցուցաբերեն կազմակերպչական հմտություն: Անհրաժեշտ է յեզած ուժերն ոգտագործել նպատակահարմար կերպով, հրատարակվող գրականությունը կանոնավոր տարածել, ընտրական աշխատանքները ղեկավարելու

համար մորելիդացիայի յենթարկված ընկերներից թուրքական և ուսական գյուղերին ամրացնել նրանց յեզուն գիտցող և նրանց պայմաններին, նիստ ու կացին ծանոթ ընկերների և ըստ հնարավորին ապահովել նրանց ներկայությունը կամպանիայի հաշվետու և ընտրական չրջաններում:

ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԻՆՏԵԼԼԻԳԵՆՑԻԱՅԻ ՈԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Ընտրական կամպանիայի ընթացքում խոշոր պարտականություն յենկնում գյուղական ինտելլիգենցիայի վրա: Բժիշկը, գյուղատնտեսը, յերկրաչափը, ուսուցիչը, անասնաբույժը, ժողդատավորը և այլն մեծ չափով պետք է ոգտագործվեն թե՛ ընտրական կամպանիայի և թե՛ խորհուրդների աշխատանքների ընթացքում: Գալառակային գործկոմներն և գյուղխորհուրդները պետք է ոգտագործեն նրանց նպատակահարմար ձևով: Նրանք բոլորը պետք է մասնակցեն նակագներ կազմելու աշխատանքներին, հաշվետվություն ժամանակ պետք է հանդես գան հարկավոր բացատրություններով արծարծված հարցերի առթիվ, ուսուցիչները պետք է գրույցներ և դասախոսություններ կազմակերպեն ընտրական որենքների պարզաբանման նպատակով թե՛ դպրոցներում և թե՛ գյուղացիների համար, մանավանդ այն գյուղերում, վորտեղ չկան յորձիթ-ընթերցարաններ: Նրանցից պետք է ընտրել խորհուրդների և նրանց սեկյիաների կազմի մեջ:

ՆՈՐ ՈՒԺԵՐԻ ԱՌԱՋՔԱՇՈՒՄ

Ընտրական կամպանիայի կարևոր հարցերից մեկն էլ գյուղական ախտիվի տուժքաչման հարցն է:

Խորհրդային իշխանություն ութամյա գոյության ընթացքում գյուղում արդեն ստեղծվել է խորհրդային աշխատողների վորոշ կադր, սակայն գյուղն առաջ է գնում մեծ արագությամբ, որեցոր սովարանում է առաջավոր, ախտիվ գյուղացիների թիվը, վորոնք անկեղծորեն ցանկանում են աշխատել, մանավանդ յերի-

տասարդ սերունդից: Պետք է ոգտագործել նրանց խորհուրդների կազմի մեջ, հին կադրերի հետ միասին պետք է ընտրել և նորերին, վորպեսզի սրանք ել աշխատանքի փորձ ձեռք բերելով ապագայում ոգտակար աշխատողներ լինեն: Պետք է խորհուրդների մեջ առաջ քաշել մանավանդ զորացրված կ. բանակայիններին, վորոնք կ. բանակի շարքերում կրթված լինելով, մեծապես ոգտակար կլինեն խորհուրդների աշխատանքների համար: Վորպես հատուկ խնդիր պետք է առաջադրել կանանց առաջադրումը: Չափազանց քիչ է կանանց թիվը խորհուրդների կազմում: Փորձն արդեն ցույց է տվել, վոր մեր աշխատանքների զանազան ասպարեզներում կանայք տղամարդուց պակաս չեն աշխատում: Պետք է վերջնականապես հրաժարվել հին, հետամնաց ու պահպանողական այն հայացքից, թե կանայք չեն կարող հասարակական աշխատանքով զբաղվել: Պետք է կանանց առաջ քաշել վճռման գյուղխորհրդի կազմի մեջ, այլ և ավելի պատասխանատու աշխատանքների, ինչպես գյուղխորհուրդի և նրա սեկցիաների նախագահներ, գավառակային և գավառական գործկոմների անդամներ ու նրանց զանազան բաժինների վարիչներ և այլն: Մեր յեղրայրական Ադրբեջանում 23 կին գյուղխորհրդի նախագահներ կան՝ նրանք մեծ մասամբ շատ հաջող աշխատում են, իսկ մեզ մոտ խորհրդային Հայաստանում ունենք միմիայն 3 հոգի գյուղխորհուրդների կին նախագահներ: Այս տարի նրանց թիվը շատ ու շատ ավելի պետք է լինի:

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱ ՅԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Մի քանի խոսք ել հաշվետվության և ինֆորմացիայի մասին:

Խորհուրդների վերընարությունը խոշոր քաղաքային նշանակութուն ունեցող կամպանիայի, վոր պահանջում է լուրջ հսկողություն: Այդ կամպանիան ճիշտ ղեկավարելու համար անհրաժեշտ է, վոր վերադաս ընտրական մարմինները լավ տեղյակ լինեն այն մասին, թե ի՞նչ է կատարվում տեղերում: Առանց այդ տեղեկու-

թյունների, կամպանիայի ղեկավարությունը թույլ կը լինի և անկարելի կլինի տեղի ունեցող սխալներն ուղղել: Այդ պատճառով բոլոր ընտրական հանձնաժողովները պետք է հատուկ ուշադրություն դարձնեն այս հանդամանքի վրա և նշանակված ժամանակին պահանջված տեղեկությունները ներկայացնեն իրենց վերադաս հանձնաժողովներին: Այնուհետև ընտրությունները վերջնալույց հետո նույնպես մշակված և տեղերին ուղարկված ձևերով իր ժամանակին ներկայացնեն հաշվետվություն ընտրական ամբողջ կամպանիայի արդյունքների մասին: Սա շատ լուրջ հարց է, վորի վրա հրավիրվում է ընտրական հանձնաժողովների առանձին ուշադրությունը: Այս կետում մեր անցյալ գործունեությունը չափազանց անփութ է յեղել, այս տարի կրտրականապես պետք է վերացնել այդ անփութությունը:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳԻ ՄԱՏՁԵԼԻ ՊԱՐԶՈՒԹԱՆՈՒՄԸ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐ

Կենսագործկոմի նախագահութեան հրապարակած ընտրական հրահանգի առաջին և յերկրորդ գլուխներում, 1—12 հոդվածներում խոսվում է ընտրական հանձնաժողովների կառուցվածքի և նրանց իրավունքների ու պարտականութիւնների մասին:

Պորհուրդների և նրանց համագումարների ընտրութիւնները ժամանակին և կանոնավոր կատարելու նպատակով կազմվում են գլուղական, գալառակային, գալառային, քաղաքային և կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովներ:

Ընտրական հանձնաժողովներում աշխատավորութեան լայն ու լրիվ ներկայացուցչութիւնն ապահովելու նպատակով, նրանք կազմակերպվում են գոյութիւն ունեցող խորհրդային բոլոր պետական և հասարակական կազմակերպութիւններից, այն է՝ Կենսագործկոմի, տեղական գործադիր կոմիտեների, քաղաքային խորհուրդների, արհեստակցական միութիւնների, Լենինյան Կոմունիստական Յերիտասարդական Միութեան, կանանց կազմակերպութիւնների, աղջային փոքրամասնութիւնների, Կարմիր բանակի և փոխադարձ ոգնութեան գլուղային ընկերութիւնների ներկայացուցիչներից: (Ընտրական հրահանգի 1—6 հոդվածները):

Յեթե բացակայում են մեկը կամ մի քանիսը այն հասարակական կազմակերպութիւններից, վորոնց ներկայացուցիչները պետք է մտնեն համապատասխան ընտրական հանձնաժողովների կազմի մեջ, այդ դեպքում վերադաս գործադիր կոմիտեներին իրավունք է վերապահվում վորոշելու թե վոր կազմակերպութիւնների

ներկայացուցիչները պետք է փոխարինեն բացակայող հասարակական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներին: (Ընտրական հրահանգի հոդ. 7):

Որինակ գլուղական ընտրական հանձնաժողովի կազմի մեջ, հրահանգի համաձայն, պետք է մտնի նաև փոխադարձ ոգնութեան գլուղային ընկերութեան ներկայացուցիչը: Յեթե մի վորեւ գլուղում այդ ընկերութիւնը գոյութիւն չունի, այն ժամանակ վերադաս գործադիր կոմիտեն, տվյալ դեպքում համապատասխան գալառակային գործկոմը, վորոշում է թե վոր կազմակերպութիւնը նրա փոխարեն պետք է տա իր ներկայացուցիչը: Յեթե որինակ գլուղում կա կոոպերատիվ, նա կարող է վորոշել, վոր նրա ներկայացուցիչը մտնի ընտրական հանձնաժողովի մեջ:

Այս հոդվածի միտքն այն է, վոր մի կողմից վերադաս գործադիր կոմիտեները իրավունք չունեն պակասեցնելու այն թիվը, վորը հրահանգով նախատեսված է ընտրական հանձնաժողովների համար և մյուս կողմից պահպանեն այն փոխհարաբերութիւնը, վոր սահմանված է պետական և հասարակական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչների թվերի մեջ:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՆԵՐԻ ՖՈՒՆԿՑԻԱՆԵՐԸ

Ընտրական հանձնաժողովների պարտականութիւնն է՝

Հսկել, վոր ընտրութիւնները ժամանակին և որինական կարգով կատարվեն, վոր կիրառվեն ընտրական կամպանիայի համար սահմանված կանոնները, նորմաները, ժամկետները:

Ղեկավարել ստորադաս ընտրական հանձնաժողովների և նրանց լիազորների աշխատանքները:

Հարց հարուցել համապատասխան գործադիր կոմիտեների առաջ ստորադաս ընտրական հանձնաժողովների լուծման, նրանց առանձին անդամներին մերժելու, ինչպես և նրանց վորոշումները վերացնելու մասին:

Պահանջել ստորադաս ընտրական հանձնաժողովների

րից հաշվեալութիւն՝ իրենց կատարած աշխատանքների մասին:

Ներկայացնել վերադաս ընտրական հանձնաժողովներին և համապատասխան գործադիր կոմիտեներին տեղեկութիւններ և ամփոփումներ ընտրութիւնների ընթացքի և նրանց արդյունքների մասին և մասնավորապէս ընտրութիւններին մասնակցած ընտրողների թվի մասին:

Գործուղել իր ներկայացուցիչներին՝ ստորագաս ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքներին և ընտրական կամպանիայի ընթացքին իրազեկ լինելու համար:

Քննել ստորագաս ընտրական հանձնաժողովների գործողութիւնների դեմ տրված բողոքները:

Բացի այս ընդհանուր պարտականութիւններից հատկապէս գլուղական և քաղաքային ընտրական հանձնաժողովները պարտավոր են՝

Կազմել, քննել, ստուգել ու հրապարակել ընտրական իրավունքից զրկված անձանց ցուցակը:

Ուղարկել անվանական ընտրական ծանուցադրեր ընտրողներին:

Միջոցներ ձեռք առնել ընտրական ժողովների տեղի ու ժամանակի մասին հայտարարելու համար:

Բաժանել տերրիտորիան և ընտրողներին ըստ ընտրական շրջանների:

Կազմակերպել հաշվետու և ընտրական ժողովները:

Նշանակել լիազօրներ, ընտրական ժողովներին նախագահելու համար:

Մասնաշաղկանացնել ընտրական հրահանգը:

Ուրեմն՝ ընտրական հանձնաժողովները պարտավոր են ձեռք առնել բոլոր միջոցները ապահովելու համար աշխատավորական լայն մասսաների լիակատար մասնակցութիւնն ընտրութիւններին:

Ընտրական հանձնաժողովների պարտականութիւնների այս ցանկը պարզ հասկացողութիւն է տալիս, թե վորքան կարևոր և պատասխանատու աշխատանք ունեն կատարելու նրանք: Նրանց վրա չի ընկնում ընտրական կամպանիայի հիմնական աշխատանքի ամբողջ

ծանրութիւնը: Ընտրական հանձնաժողովները ամբողջ կամպանիայի ընթացքում պետք է իրենց շուրջը ժողովեն գլուղի ակտիվը, աշխատեցնեն նրան և ղեկավարեն նրա գործունեութիւնը: Շատ անգամ մանր մունր հարցերի վրա մենք ուշադրութիւն չենք դարձնում, սակայն այնպիսի հարցերը, ինչպիսին շենքի, վառելիքի և լուսավորութեան, ժողովի որր և այլ նման հարցերը վորոշ չափով վճռական նշանակութիւն են ունենում ընտրողների ակտիվութեան համար:

Այս տեսակետից առանձին նշանակութիւն են ստանում ընտրական հանձնաժողովները, վորոնք անմիջապէս կապված են ընտրողների լայն խավերի հետ: Այս պատճառով էլ ընտրական հանձնաժողովների կազմը պետք է բաղկացած լինի հեղինակավոր, աշխատավորութեան վստահութիւնը վայելող ու նրա հետ սերտորեն կապված աշխատունակ անձերից: Անցյալ ընտրութիւնների ժամանակ այս հարցին շատ տեղերում մեքենայորեն են մոտեցել: Մի քանի տեղերում գլուղընտրական հանձնաժողովների անգամներին ընտրել են գլուղհամայնքի ընդհանուր ժողովներում, այնինչ նրանց պետք է ընտրի գլուղխորհուրդը, ուրիշ տեղեր այդ հարցով զբաղվել են գլուղխորհուրդների նախագահութիւնները և վոր ամբողջ գլուղխորհուրդը:

Մեծ մասամբ կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներին նշանակել են իրենք գալառակային գործկոմներն ու գլուղխորհուրդները, առանց այդ կազմակերպութիւնների կարծիքն իմանալու և այլն:

Այս ընտրութիւններին պետք է խուսափել այդ թերութիւններից: Կազմակերպութիւններն իրենք պետք է ընտրեն իրենց ներկայացուցիչներին: Փոկ-ը, կոմիտե-ը թափութիւնը, կանանց կազմակերպութիւններն իրենց ժողովներում պետք է քննեն այս հարցը և նկատի առնելով ընտրական հանձնաժողովների աշխատանքի կարևորութիւնը, պետք է գիտենան թե ում են ընտրում: Այս անհրաժեշտ է առավել ևս նրա համար, վոր ընտրված ներկայացուցիչները զգան պատասխանատվութիւն և կապ իրենց ընտրող կազմակերպութիւնների առաջ

ու ըմբռնեն թե վորպիսի խոշոր քաղաքական պարտա-
կանութիւն է դրված իրենց վրա:

Ընտրական հանձնաժողովներն առանձին տեխնիքա-
կան ապարատ չունեն, այլ ոգտվում են համապատաս-
խան գործադիր կոմիտեյի և կամ գյուղխորհրդի ապա-
րատից:

Ընտրական հանձնաժողովների անդամներն իրենց
աշխատանքի համար վարձատրութիւն չեն ստանում:

ԶԱՅՆԱԶՈՒԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Հրահանգի 3-րդ և 4-րդ գլուխները վերաբերում են
ընտրական իրավունքներից զրկված քաղաքացիներին և
նրանց, վորոնք չպիտի զրկվեն այդ իրավունքներից:

Ընտրական իրավունք վայելելը և նրանից զրկվելը
լուրջ քաղաքական հարցեր են, վորոնց հանգեալ բնա-
րական հանձնաժողովները պետք է զգուշ և լուրջ մո-
տեցում ունեն: Խորհրդային Սահմանադրութիւնն
աշխատավորներին լիակատար հնարավորութիւն է ա-
պահովում ոգտվելու իրենց քաղաքական և քաղաքա-
ցիական իրավունքներից, մասնակցելու յերկրի սոցիալ-
տնտեսական շինարարութիւնը: Այդ նրա անկտայտի
իրավունքն է, վոր ձեռք է բերված յերկարատե պայ-
քարի ու անթիվ զոհարերութիւնների գնով: Այդ Հոկ-
տեմբերի լուրջ նվաճումներից մեկն է: Աշխատավորին
ընտրական իրավունքից զրկելը խոշոր քաղաքական
սխալ կլիներ և կուսակցութիւն վարած քաղաքակա-
նութիւն խախտում: Այդպիսի սխալներ անցյալներում,
ընտրական հրահանգի մեքենայաբար և միակողմանի
ըմբռնման հետեւանքով, տեղի յեն ունեցել, գլխավորա-
պես միջակ գյուղացիութիւն վերաբերմամբ: Թե վոր-
պիսի քաղաքական սխալ է դա, յերեւում է Համամիու-
թենական Կոմունիստական Կուսակցութիւն Կենտրոնա-
կան Կոմիտեյի պլենումի բանաձեւից, վորտեղ ասված է.
«Միջակին ընտրական իրավունքից զրկելը նշանակում է
ոգնել կուլակին, միջակին ձայնագուրկ անելը քաղա-
քական ամենակոպիտ սխալ կլինի»:

Մյուս կողմից խորհրդային Սահմանադրութիւնը,
մեր խորհուրդներն աշխատավորութիւն թշնամի, ուրի-

շի աշխատանքը շահագործող և հակապրոլետարական
տարրերից ազատ պահելու նպատակով, ընտրական ի-
րավունքներից զրկում է քաղաքացիների վորոշ կատե-
գորիաները: Անհրաժեշտ է, վոր ձայնագրկութիւն մեր
քաղաքականութիւն մասին բոլորը հստակ ու պարզ
հասկացողութիւն ունենան:

Ո՞ւմ է զրկում քաղաքական իրավունքներից մեր
Սահմանադրութիւնը:

Ահա թե ինչ է ասված ՀՍՍՀ Ընտրակառութիւն Սահ-
մանադրութիւն 85-րդ հոդվածում. «Ձեն ընտրում և չեն
կարող ընտրվել նույնիսկ յեթե վերահիշյալ կատեգո-
րիաներից մեկին են պատկանում»:

ա) շահագործիւն նպատակով վարձու աշխատանք
շահագործողները:

բ) անաշխատ հասույթով ապրողները, որինակ՝
կապիտալի տոկոսներով, ձեռնարկութիւնների յեկա-
մուտներով, գույքից ստացվող հասույթներով և այլն:

գ) մասնավոր առևտրականները և առևտրական
միջնորդները:

դ) բոլոր դավանութիւնների և աղանդների կու-
սակրոններն ու կրօնական պաշտամունքների հոգեւոր
սպասավորները, վորոնց համար այդ զրադմունքն ար-
հեստ է:

ե) նախկին վոստիկանութիւն, ժանդարմական
վարչութիւն և պահնորդական բաժանմունքների պաշ-
տոնյաներն ու գործակալները, Ռուսաստանի նախկին
թագավորական տան անդամները, այլ և վոստիկանու-
թիւն, ժանդարմերիայի և պատժիչ մարմինների գոր-
ծունեութիւնը ղեկավարող անձինք և խմբապետները:

զ) սահմանված կարգով հոգեկան հիվանդ և խելա-
դար ճանաչվածները:

ը) շահախնդրութիւն նպատակով գործված և ա-
րատավորող հանցանքների համար դատապարտված-
ները՝ որենքով կամ դատավճռով սահմանված ժամա-
նակի ընթացքում»: Այլ խոսքով բոլոր շահագործող-
ները և հարստահարիչները և նրանց այս կամ այն կերպ
ոգնող ու նրանց շահերը պաշտպանող քաղաքացիները:

Ի՞նչ նպատակով է սա արվում:

Պետք է առել, վոր կոմունիստական կուսակցութիւնը քաղաքացիների առանձին կասեգորիաների քաղաքական իրավունքներից զրկելը համարում է վորպես ժամանակավոր միջոց և վոչ ինքնանպատակ: Ահա թե ինչ է ասված կուսակցութեան ծրագրում այդ մասին: «Խ. Սահմանադրութիւնը չի վարանում զրկել հարստահարողներին քաղաքական իրավունքներից, հիմք ընդունելով, վոր ամեն մի ազատութիւն խաբէրացութիւն է, յետե հակասում է աշխատանքի ազատագրմանը կապիտալի ճնշումից: Պրոլետարիատի կուսակցութիւնը ձգտելու յէ միաժամանակ պարզաբանել, վոր քաղաքական իրավունքից զրկելն ու ազատութեան վորեւէ սահմանափակում անհրաժեշտ է վորպես ժամանակավոր միջոց՝ պայքարելու հարստահարիչների դեմ, վորոնք փորձ են անում իրենց արտոնութիւնները պահանջելու և կամ այն վերականգնելու: Այնքան, վորքան կանհետանան մարդուն մարդու ձեռքով հարստահարելու որչեկտիվ հնարավորութիւնները, կանհետանան ալ այդ ժամանակավոր միջոցի անհրաժեշտութիւնը»:

Ուրեմն՝ քանի վոր մեր խորհրդային յերկիրը գտնվում է մեզ թշնամի կապիտալիստական շրջապատի մեջ, քանի դասակարգային պայքարը չի դադարել և շարունակվում է պայքարը՝ սոցիալիստական և կապիտալիստական տարրերի միջև քաղաքում և գյուղում, քանի վոր շահագործող տարրերը և նրանց շահերի պաշտպանները շարունակելով իրենց դիմագրութիւնը, աշխատում են պրոլետարական զիկտատուրայի որդանների միջոցով վերականգնել իրենց նախկին իրավունքները կամ ձեռք բերել իրենց համար վորոչ արտոնութիւններ—այնքան ժամանակ՝ նրանք զրկված պիտի մնան քաղաքական իրավունքներից: Յերբ վերջնականապես կամրանան Հոկտեմբերի նվաճումները, պրոլետարիատի հաղթանակը կատարելապես ապահովված կլինի կապիտալիստական յերկրների վոտնձգութիւններից ու նրանց յերկրի ներսում գոյութիւն ունեցող պաշտպաններից և մանավանդ մեր աշխատավորութիւնն այն աստիճան կազմակերպված ու գիտակ-

ցութեան յեկած կլինի, վոր միանգամայն կազատագրվի կուլակների ու գոռբանների ազդեցութիւնից, այն ժամանակ մեր տնտեսութեան սոցիալիստական սեկտորն այնքան ուժեղացած կլինի և մասնավոր տնտեսութիւն վարելն այն աստիճանի կզգալարանա, վոր ալտովա կուլակներն ու հակահեղափոխականները հարկադրված կլինեն հանրոգուտ աշխատանքով զբաղվել և ըստ Սահմանադրութեան, ընտրական իրավունք ձեռք կբերեն: Այդ իրավունքներից մեզ մոտ շահագործողներն ու հակահեղափոխականներն են զրկվում և այդ իրավագրքկումը մեկն է այն միջոցներից, վորով Խ. իշխանութիւնը նրանց հարկադրում է հանրոգուտ աշխատանքի դիմելու: Այս նկատառումով հրահանգի 16-րդ և 17-րդ հոդվածների համաձայն շահագործողներին և հակահեղափոխականներին իրավունք է վերապահվում կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի Նախագահութեան հատուկ վորոշումով վերականգնել իրենց իրավունքները, յետե նրանք ներկայումս զբաղվում են արտագրական և հանրոգուտ աշխատանքով և ապացուցել են իրենց լոյալութիւնը Խորհրդային իշխանութեան վերաբերմամբ: Այս կետերի հիման վրա, մենք արդեն վերականգնել ենք նախկին առեւտրականների, նախկին քահանաների և այլ կասեգորիաների պատկանող քաղաքացիների—վորոնք այժմ զբաղվում են աշխատանքային տնտեսութեամբ կամ հասարակական ոգտավետ աշխատանքով (ուսուցչութիւն և այլն)—ընտրական իրավունքը:

Այս ընդհանուր մեր քաղաքականութիւնից յետե լով, մեր ընտրական հանձնաժողովները պետք է զգուշ ժոտեցում ունենան դեպի այս հարցերը, հիշելով, վոր աշխատավորին, միջակ գյուղացուն ընտրական իրավունքից զրկելը նույնքան վտանգավոր է, վորքան ընտրական ձայնի իրավունքից զրկվելու յենթակա կուլակին, վաշխառուին, ուրիշի աշխատանքը շահագործողին, և հակահեղափոխականին ձայնի իրավունք վերապահելը:

Հրահանգի 13-րդ հոդվածում խոսվում է այն անձանց մասին, վորոնք ՀՍՍՀ-ի Սահմանադրութեան հի-

ման վրա պետք է զրկվեն ընտրական իրավունքից: Այս հոդվածը իր բոլոր կետերով հիմնվում է Սահմանադրության 85-րդ հոդվածի վրա, վորի համաձայն ընտրական իրավունքից զրկվում են բոլոր այն անձինք, վորոնք վո՛չ միայն իրենց ներկայիս գործունեությամբ, այլ և անցյալում (մինչ հեղափոխությունը և նրանից հետո) պատկանելիս են յեղել շահագործող դատակարգին:

Այս հոդվածի մեկնաբանությունը տրվում է հրահանգի 14-րդ և 15-րդ ընդարձակ հոդվածներում, վորտեղ մանրամասնորեն հիշվում է, թե վոր քաղաքացիները պետք է զրկվեն ընտրական իրավունքից և վորոնք չպետք է զրկվեն: Անցյալ տարի հրահանգի այս կետերի բառացի կիրառման հետևանքով վորոշ սխախներ տեղի յեն ունեցել:

Այդպիսի սխախներից խուսափելու նպատակով նոր հրահանգի մեջ ավելացրած են 14-րդ հոդվածի «ժ» կետը և 15-րդ հոդվածի «ա», «գ», «ե», «զ», «ը» և «ժ» կետերը:

Վորոնք են զրկվում ընտրական իրավունքից:

ա) Հոգադործներ, վորոնք գործադրում են սեզոնային կամ մշտական վարձու աշխատանք այնպիսի չափերով, վոր լայնացնում է նրանց տնտեսությունը, գուրս բերելով այն աշխատավորական տնտեսության սահմաններից: Այս հոդվածի կիրառումը անցյալ տարի տեղի յե տվել վորոշ թյուրիմացությունների, վորոնց վերացնելու նպատակով այս տարի հրահանգի մեջ մտցված են 15-րդ հոդվածի «գ», «ե», «զ» և «ը» կետերը: Քորհրդային իշխանությունն առհասարակ վարձու աշխատանքը գյուղում չի արգելում, բանի վոր խորձու աշխատանքի կարիքն ունեն նաև չրավոր ու միջոց տնտեսությունները: Սակայն յեթե այդ վարձու աշխատանքը չի կրում ոժանդակ բնույթ, այսինքն յերբ տվյալ տնտեսությունն այնքան լայնացել է, վոր նա իր աշխատունակ անդամների ձեռքով անկարող է կատարել իր բոլոր աշխատանքներն ու իր ապրանքայնությունն ավելացնելու նպատակով դիմում է վարձու աշ-

խատանքի, այդպիսի տնտեսությունները պետք է զրկվեն ընտրական իրավունքից, վորովհետև նրանք չահագործում են ուրիշի աշխատանքը: Բայց յեթե գյուղացու տնտեսությունն այնպիսի չափերով է, վոր կարող է տարվել իր աշխատունակ անդամների միջոցով, բայց բացառիկ պայմանների շնորհիվ, անհրաժեշտության դեպքում, տնտեսությունը քայքայումից ազատելու նպատակով նա ստիպված է դիմել վարձու աշխատանքի ուժանդակության, այդ դեպքում նա համարվում է աշխատավորական և նրա տերը չի կարող զրկվել ընտրական իրավունքից: Այս դեպքերը բացատրված են 15-րդ հոդվածի «բ», «գ», «զ», «ե» և «զ» կետերում:

բ) Հոգադործներ, վորոնք հոգադործական տնտեսության հետ միասին ունեն նաև արհեստագործական և արդյունաբերական ձեռնարկներ (Վրադաց, ձիթահան և այլն), վորոնք գործում են մշտական կամ սեզոնային աշխատանքի կիրառմամբ: Այս հոդվածի կիրառումը նույնպես վորոշ թյուրիմացությունների տեղի տվել է անցյալում: Յեղել են տեղեր, յերբ ընտրական իրավունքից զրկվել են բոլոր Վրադացատերերն առանց բացառության: Հիմնականն այստեղ ձեռնարկի բնույթն է: Յեթե ձեռնարկատիրոջ յեկամուտի հիմնական աղբյուրը կազմում է ձեռնարկից ստացած յեկամուտը, իսկ գյուղատնտեսությունը նրա տնտեսության ոժանդակ մասն է կազմում միայն, կամ ձեռնարկն այնքան խոշոր է, վոր նրանից ստացած յեկամուտի շնորհիվ տվյալ տնտեսությունը դուրս է գալիս աշխատավորական տնտեսության սահմաններից, այդ դեպքում ի հարկե նրանք զրկվում են ընտրական իրավունքից:

Նոր հրահանգի 15-րդ հոդվածի «բ» կետը պարզելով է մտցնում այստեղ այն մտքով, վոր ձայնից չեն զրկվում այն հոգադործ գյուղացիները, վորոնք գյուղատնտեսության հետ միասին ունեն արհեստագործական կամ արդյունաբերական ձեռնարկ, բայց նրանց տնտեսության մեջ վարձու աշխատանք չի կիրառվում և յերբ միևնույն ժամանակ նրանց յեկամուտի հիմնական աղբյուրը գյուղատնտեսությունն է, իսկ ձեռնար-

կը միայն ոժանդակ բնույթ է կրում: Մասնավորապես ջրաղացների հարցը մեր իրականության մեջ առանձին ուշադրութեան արժանի չէ: Կարելի չէ ասել, այնքան ել չատ չէ այնպիսի գյուղացիների թիվը, վորոնք ինքնուրույն խոշոր ջրաղացներ ունեն: Այդպիսիները բացարձակ հարուստներ են, վորոնք ջրաղացն աշխատեցնում են վարձու աշխատանքով և զգալի յեկամուտ են ստանում նրանից: Այդպիսիներն՝ բոտ մեծի մասին, զրկված են լինում ձայնից և պետք է վոր զրկվեն: Սակայն մեր գյուղերում բազմաթիվ են այնպիսի ջրաղացներ, վորոնք պատկանում են 5, 10, 15 և նույնիսկ ավելի անտեսութեան: Իհարկէ դրանք ևս աշխատում են վարձու աշխատանքի միջոցով, բայց նրանց տերերը մեծ մասամբ միջակ և չատ դեպքերում սակավագոր միջակ անտեսութեան են, ջրաղացից ստացած նրանց յեկամուտը չնչին է, նրանց հիմնական յեկամուտի աղբյուրը հողագործութեանն է. պարզ է, վոր այսպիսիներին չի կարելի զրկել ընտրական իրավունքներից:

դ) Հողագործներ, վորոնք հողագործական անտեսութեան հետ միասին զբաղվում են իւրիւ արհեստ, նաև անասունների և գյուղատնտեսական այլ արտադրանքների գնումով և վերավաճառումով: Հարցը, պարզ է, վոր վերաբերում է այսպես կոչված չողառներին, խոշոր գինեվաճառներին և ընդհանրապես այն անձանց, վորոնք առհասարակ վորպես մշտական զբաղմունք, արհեստ, պարապում են գյուղացիների միջերջները, անասունները գնելով և այն շահով վերավաճառելով: Հայտնի չէ, վոր այս անձինք ոգտվելով գյուղացու հետամնացութեանից, նրա նեղ ընկած ընկալելի, յերբ իր այս կամ այն կարիքը հոգալու համար դրամ է հարկավոր, գնում են այդ միջերջները կամ անասունները աժան գնով և ավելի թանգ վաճառում, ուրիշ խոսքով հարստահարում են չքավորին և միջակին, հետևաբար, վորպես հարստահարիչներ պետք է զրկվեն ընտրական իրավունքից: Բայց վոչ մի դեպքում սրանց չպետք է համարենք այն գյուղացիներին, վորոնք բոտ 15-րդ հոդվածի «թ» կետի վարում են աշխատանքային անտեսութեան և իրենց անտեսութեան արդյունքները վաճա-

ռում են չուկայում. սրանք իհարկէ չպիտի զրկվեն ձայնի իրավունքից:

դ) Միջակ և մասնավոր չքավոր գյուղացիութեանը վոչ պակաս հարստահարում են նաև այն հողագործ գյուղացիք, վորոնք իրենց գյուղատնտեսական միջերջները կամ անասունները ստրկացուցիչ պայմաններով տալիս են նրանց ոգտագործելու և կամ դրամով կամ միջերջներով (սերմացու և այլն) վարկ են տալիս նրանց, բերքից հետո յեռապատիկը, քառապատիկը և ավելին ստանալու պայմանով: Սրանք իսկական վաշխատուներ և հարստահարիչներ են, վոր պետք է ձայնից զրկվեն առանց այլևայլութեան:

Սակայն այստեղ ևս մեքենայորեն չպետք է մոտենալ և առանց բացառութեան զրկել ձայնից բոլոր նրանց, ով իր գրացուն, բարեկամին ոգնութեան գալու նրա պատակով տալիս է իր գութանը կամ լծկանը և կամ փոխարինաբար սերմացու յե տալիս նրան դժվար ընկալելի, սակայն վոչ ստրկացուցիչ պայմաններով: Հրահանգի այս կետով ձայնից զրկելու համար պահանջվում է յերկու պայման՝ ա) սխտեմատիկ կերպով, այսինքն մշտական պարապելը և բ) ստրկացուցիչ պայմանը:

յե) Ընտրական իրավունքներից զրկվում են այն անայնագործներն ու արհեստավորները, վորոնք ոգտը վում են մշտական վարձու աշխատանքից, յեթե նրանք չեն վարում աշխատավորական անտեսութեան:

Ձայնագրկման հիմնական պայմանն այստեղ, ուրեմն, մշտական վարձու աշխատանքի կիրառումն է վոչ աշխատավորական անտեսութեան մեջ: Սակայն այստեղ ել բացառութեաններ կան: 15-րդ հոդվածի «ի» կետի համաձայն ձայնի իրավունքից չեն զրկվում այն անայնագործներն ու արհեստավորները, վորոնք արտագրութեան պայմանների չնորհիվ ոգտվում են մեկ շափահաս բանվորի կամ վոչ ավելի, քան յերկու աշակերտի վարձու աշխատանքից:

Արտադրութեան պայմաններ տեսլով հոսկացվում են այն տեխնիքական պայմանները, առանց վորոնց արհեստավորը չի կարող աշխատել: Որինակ գարբինը մենակ, առանց ոգնականի չի կարող աշխատել:

[illegible]

: Եղևթ թխադառնով ղվմոնեմշմառլ վնոյե մղւաթ թխառմառս
 եղամվ ղյ կոհրահոտոտ ղ խաթղոտառնառ առահաթղոտս ո
 ղոտկոտմեռոտոտ ղյ յոտիեռոտոտ ոյոտառոտկաթղ թղոտող գթղյ
 խաթղոյոտառմառ կոտոտոտս ղոտ թխառնոտոտող վմգառլոտս
 մվեռոտոմառ ղոտկոտառոտղյե մմգղթղառոտմ վոտկոտոտոմ
 եղգղմվ կողեղոտկոտմղի ղյ հառոտի յոտմգթնոյե ղվջոտոտ
 «Մ Վ Բ» աղի «ԳԼ Ինս») մմգղոտղոտառոտ մմգղոտառ թ
 ռառոտիոտոտի վոտկոտոտիոտեղսոտկոտս ղվկոտող ոտոջոտ
 տս մջոտիեռս հմ-ԾԼ մվլեռ ոտլլ : ղվոտոյ մեռոտի վոտղեղոտի
 տմղի մմգղթղառոտմ եղոտղոտ ղոտիկմ եմմգղթղառոտմ
 վոտկոտոտոմ ղ յոտիոտոտ յոտոլեռ հմ-Ը մեղոտոտմ

: Երախիմն զյշ նվմզղծդախումվ զտիլաւ
 -աղմ Կպլցի Լգմեմտի մշ մզումտաւսն սգն իսգմսն եղում
 -մզ պ զյշ հտաւ մծղտաւի եմում Կտաւ վտաւն զգ Երախիդտն
 պղ ժղմսն Կմզղվեմեմտեմում զմտ հոյ Երախիդտն զգ
 հտաւ մծղտաւի ժղմսն Կծղումզ նվմզղծդախումվ զտիլում
 -աղմ զգ Երախիմն նվմզղվեմեմտեմում Երախիդտն հտաւ վտաւն
 զմտաւտաւսն զմտ թրաթսղտաւ վտաղի «Ջ» մսն Լզշվշ գ ժտաղի
 մտաւսն Եսգմտաւում նվմզղծդախումվ Երախիդմաւթ

: նվազագծաբար զտրամադրված լինելով
 զգյալ մեղքաբեկության վաղեմության վաղեմության
 ժամանակ իրապես «ի» վաղեմության զմեզ
 իրապես վաղեմության վաղեմության նվազագծաբար
 վաղեմության զտրամադրված լինելով իրապես
 զտրամադրված լինելով իրապես «զ» վաղեմության իրապես

՝ զվճարեցաւ զստորոշութեամբս վճարմանս զամբասանութեանս
 զտարբերութեամբս վճարմանս վճարմանս վճարմանս
 -ամէն կտու զտարբերութեամբս վճարմանս զամբասանութեանս
 վճարմանս զտարբերութեամբս վճարմանս «բ» վճարմանս զամբասանութեանս

: նախադասություններում փոխարինելով զանազան
 լեզուներով արված փոխարինումների զանազան
 տեսակներով արված զանազան փոխարինումներով
 զանազան փոխարինումներով փոխարինելով զանազան
 լեզուներով արված փոխարինումների զանազան

[illegible][illegible]

: մղղղւա՛նք իմո՞ւսըք Նամի թ՛րադմ կոմ-
 -տոս ղջղւա թղսմսի 'վմղղճմսնա՛ն ղմ ոգեռնղվ ' ոգե-
 -ղմաղ լղլմոտի զ թաղե մյոտղմղմոմղլ եղոմղ : մյոտթ-
 -ւաճմսնա՛ն ղտղ ղզ յրսնոմոտո ղ Նա՛ն ղլթոմոմղ՝
 ղտղ ղջղւա ' եմաղզմոտ ղտղտղլն եղզմղ վնոմ ' թղսմ-
 -սի ' մղղղմսնոտղմոտ յոտի մղղմսնոտղզմոտ ղտղ

արտադրական և հանրագուտ աշխատանքի անցնելը մե-
խանիկորեն չի վերականգնում նրանց իրավունքները,
այլ դրա համար պահանջվում է գավառային բնորական
հանձնաժողովների վորոշումը, իսկ գավառային բնորա-
կան հանձնաժողովների լուծարքից հետո Կենտրոնական
Փորձադիր Կոմիտեյի Նախագահության հաստատու-
թյունը:

Տեղերից հաճախ հարց են տալիս, թե արդյոք այս
հոդվածի տակ ընկնում են այն հողագործները, վորոնք
անցյալում գործադրել են կամ ներկայումս գործադրում
են վարձու աշխատանք, այնպիսի չափով, վորը լայնաց-
նում է նրանց տնտեսությունը, դուրս բերելով աշխա-
տավորական տնտեսության սահմաններից (հոդ. 14,
կետ ա): Այս հարցին պետք է պատասխանել այո, շա-
հագործող գասակարդին պատկանողների թվում
պետք է հաշվել այդպիսի հողագործներին, ինչպես և
վարձու աշխատանք գործադրող տնայնագործներին և
արհեստավորներին (հոդ. 14, կետ ե), բացի իհարկե
այն դեպքերից, վորոնք հիշատակված են հրահանգի
15-րդ հոդվածում և վորոնց մասին մանրամասն խոս-
վեց վերևում: Ի նկատի առնելով, վոր տնտեսությունը,
վարձու աշխատանք գործադրելիս, աշխատավորական
տնտեսության սահմաններից կարող է դուրս գալ մի-
միայն վարձու աշխատանքը չահագործելու միջոցով,
սպա պարզ է, վոր այդ տնտեսությունները, վորպես
չահագործող գասակարդին պատկանող, պետք է յե-
թարկվեն սույն հոդվածի ազդեցությանը և կարող են
իրենց ձայնը վերականգնել սույն հոդվածում մատնա-
նշված կարգով:

Սակայն գավառային գործադիր կոմիտեները
կարող են առանձին դեպքերում միջնորդել Կենտրոնա-
կան Փորձադիր Կոմիտեյի Նախագահության առաջ վե-
րականգնելու առանձին անձանց բնորական իրավունքը
նույնիսկ այն դեպքում, յեթե նրանք արտադրական և
հանրագուտ աշխատանքի յերեք տարվա ստաթ չունեն:

Հրահանգի 6-րդ գլխում խոսվում է մանրամասնո-
րեն այն մասին, թե ինչպես պետք է կազմվեն բնորական

իրավունքներից զրկված անձանց ցուցակները: Այստեղ
եականն այն է, վոր բոլոր ձայնագրկության դեպքերը
պետք է հիմնված լինեն փաստական տեղեկությունների
վրա: Անհատ քաղաքացիների հայտարարությունները
չեն կարող հիմք ծառայել ձայնագրկության: Ընտրա-
կան հանձնաժողովները պարտավոր են ստուգել խոր-
հուրդների կազմած ձայնագրկ քաղաքացիների ցու-
ցակները ըստ փաստաթղթերի:

7-րդ գլխում խոսվում է բնորական իրավունքներից
զրկելու դեմ քաղաքացիների տված դանդառները քն-
նելու մասին: Այդպիսի դանդառ տալու համար ժամկետ
է վորոշված մեկ շաբաթ:

Հրահանգի մնացած գլուխները վերաբերում են
բնորական ժողովներին, խորհուրդների համագումար-
ներին, վերստուգիչ հանձնաժողովների բնորություն-
ներին և խորհուրդների բնորությունները բեկանելու
կարգին:



ար
խա
այ
հա
կա
Գո
թյ

հո
ան
են
նո
ու
կե
հա
պե
վա
ար
այ
15-
վե
վա
ուն
մի
ապ
չա
թա
երե
նշվ

կա
կա
րա
նո
հա

րեն
38



ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0206457

35. 628

1012